

Kakko Siiri

Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuuden laatuun

Kandidaatintutkielma
KASVATUSTIETEIDEN JA PSYKOLOGIAN TIEDEKUNTA
Psykologian tutkinto-ohjelma
2024

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuuden laatuun (Siiri Kakko)

Kandidaatintutkielma, 25 sivua, 5 liitesivua

Lokakuu 2024

Haitalliset lapsuudenkokemukset kuvaavat joukkoa traumaattisia tai muilla tavoin vaikeita tapahtumia tai olosuhteita, joita yksilö kohtaa ennen 18 vuoden ikää. Ne koskettavat valtaosaa ihmisistä tavalla tai toisella, sillä jopa 60 prosenttia aikuisista on kohdannut vähintään yhden lapsuudenaikaisen haitallisen kokemuksen. Haitallisten lapsuudenkokemusten on osoitettu olevan yhteydessä heikompaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaan myöhemmässä elämässä, ja kasvattavan riskiä myös vanhemmuudessa ilmenevien haasteiden kohtaamiselle.

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tarkastella systemaattisen kirjallisuuskatsauksen menetelmin sitä, millaisia yhteyksiä haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on vanhemmuuden laatuun. Kirjallisuuskatsauksen haku suoritettiin Scopus- ja EBSCOhost-tietokannoissa huhtikuussa 2024, minkä pohjalta synteisiin valikoitui sisäänotto- ja poissulkukriteerien huomioimisen jälkeen yhteensä 18 tutkimusartikkelia.

Katsaukseen sisältyneet tutkimukset osoittivat, että haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on havaittu olevan yhteyksiä vanhemmuustyyliin, vanhemmuuskäyttäytymiseen, omien lasten kaltoinkohteluun, vanhemman ja lapsen väliseen suhteen laatuun sekä vanhemmuutta koskeviin ajatuksiin, asenteisiin ja kokemuksiin. Haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneilla vanhemmilla havaittiin muun muassa olevan kohonnut riski omien lasten kaltoinkohteluun, minkä lisäksi heillä esiintyi haasteita vanhemman ja lapsen välisen suhteen muodostamisessa. Haitallisten lapsuudenkokemusten havaittiin olevan yhteydessä vanhemmuuden laatuun myös välillisesti, muun muassa vanhemman mielenterveyden tilan kautta. Sen lisäksi havaittiin, että mitä enemmän haitallisia lapsuudenkokemuksia yksilö oli kohdannut, sitä suurempi oli riski toimia vanhemman roolissa tavoin, jotka voivat olla lapsen kasvun ja kehityksen kannalta haitallisia.

Kirjallisuuskatsauksen johtopäätöksenä todetaan, että haitallisilla lapsuudenaikaisilla kokemuksilla on yhteyksiä useisiin vanhemmuuden laatua kuvaaviin osa-alueisiin. Haitalliset lapsuudenkokemukset muodostavat yhden mahdollisen riskitekijän haitallisten vanhemmuusstrategioiden omaksumiselle, mutta ne eivät määritä tulevan vanhemmuuden laatua deterministisesti. On tärkeää tiedostaa haitallisten lapsuudenkokemusten rooli yhtenä vanhemmuuteen vaikuttavana tekijänä, jotta vanhemmuutta voidaan tukea ja pyrkiä siten katkaisemaan haitallisten lapsuudenkokemusten ylisukupolvinen kierre.

Avainsanat: Haitalliset lapsuudenkokemukset, vanhemmuuden laatu

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Teoreettinen viitekehys	6
2.1	Haitalliset lapsuudenkokemukset (ACEs)	6
1.1	Vanhemmuus	8
1.1.1	<i>Vanhempi</i>	8
1.1.1	<i>Vanhemmuuden laatu</i>	9
1.1.1	<i>Vanhemmuustyylit</i>	10
1.1.1	<i>Vanhemman ja lapsen välisen suhteen laatu</i>	11
1.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys	11
3	Menetelmät	12
1.1	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus	12
1.1	Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen	12
1.1	Aineiston kuvaus	13
4	Tulokset	16
4.1	Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuustyyliin	16
4.2	Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuuskäyttäytymiseen	16
4.3	Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet ylisukupolviseen kaltoinkohteluun	17
4.4	Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen	18
4.5	Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet asenteisiin, ajatuksiin ja kokemuksiin vanhemmuudesta ..	19
5	Pohdinta	21
5.1	Yhteenveto	21
5.2	Tulosten pohdinta	21
5.3	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset	24
5.4	Jatkotutkimusehdotukset	27
5.5	Johtopäätökset	27
	Lähteet	29
	Liite 1 – Lista kirjallisuuskatsaukseen sisältyvistä tutkimusartikkeleista	35
	Liite 2 – Kirjallisuuskatsaukseen sisältyvien tutkimusartikkeleiden perustiedot	37

1 Johdanto

Vanhemmuus on haastava tehtävä ja suuri elämänmuutos kenelle tahansa. Vanhemmaksi kasvamisen myötä myös oman lapsuuden reflektointi ja sen merkityksen ymmärtäminen nousee keskeiseen asemaan (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2019). Tällöin omasta lapsuudesta kumpuavat vaikeat kokemukset voivat heijastua omassa vanhemmuudessa ilmeneviin haasteisiin, tai vaikeuttaa olemassa olevia ongelmia entisestään (Siverns & Morgan, 2019).

Haitalliset lapsuudenkokemukset (engl. Adverse Childhood Experiences; ACEs) ovat joukko vaikeita, toisinaan traumojakin aiheuttavia tapahtumia tai olosuhteita, joita yksilö kohtaa ennen 18. ikävuotta (Asmussen ym., 2020). Jo viime vuosituhannen puolella alkuperäisessä Felittin ja kollegojen ACE-tutkimuksessa havaittiin, että haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on yhteyksiä terveyden ja hyvinvoinnin kannalta negatiivisiin lopputuloksiin useilla eri elämän osa-alueilla, aina fyysisistä sairauksista mielenterveyden ongelmiin ja monimuotoisiin sosiaalisiin haasteisiin (Felitti ym., 1998; Kessler ym. 2010). Haitallisten lapsuudenkokemusten ja niiden merkitysten tunnistaminen on tärkeää, sillä ne koskettavat tavalla tai toisella lähes jokaista: on arvioitu, että jopa 60 prosenttia aikuisista on kokenut lapsuudessaan yhden tai useamman haitallisen kokemuksen (Madigan ym., 2023).

Haitallisten lapsuudenkokemusten laaja-alaiset vaikutukset ulottuvat myös vanhemmuuden kannalta keskeisiin elämän osa-alueisiin. Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu, että lapsuudessaan haitallisia tapahtumia ja traumoja kohdanneet vanhemmat kokevat muita todennäköisemmin suurempia vaikeuksia vanhemmuuden eri osa-alueilla (Siverns & Morgan, 2019). Muun muassa vanhempien asettamat odotukset lasta kohtaan voivat olla epärealistisia tämän kehitystasoon nähden, minkä lisäksi heillä voi olla vaikeuksia kokea ja osoittaa kiintymystä, asettaa rajoja ja toimia vanhempana johdonmukaisella tavalla (Siverns & Morgan, 2019). Vanhemmuuteen kohdistuviin riskitekijöihin on tärkeää kiinnittää huomiota, sillä vanhemmuuden laadulla on merkittävä rooli seuraavan sukupolven kasvun ja kehityksen kannalta: esimerkiksi lämpimän ja johdonmukaisen vanhemmuuden on havaittu olevan yhteydessä nuoruusiän positiiviseen mielenterveyteen, kun taas ankaran ja epäjohdonmukaisen vanhemmuuden on havaittu olevan yhteydessä muun muassa lapsen aggressiivisuuteen, ahdistuneisuuteen ja masennukseen (Anderson ym., 2022). Onkin mahdollista, että vanhempi tulee siirtäneeksi omasta lapsuudestaan kumpuavia traumoja ja haitallisia käyttäytymismalleja seuraavan sukupolven kannettavaksi, jolloin syntyy ylisukupolvinen kierre, jota on usein haastavaa katkaista. Vanhemmuuden

ymmärtäminen ja tukeminen on siten tärkeää paitsi vanhemman oman hyvinvoinnin kannalta, myös jälkikasvun tulevaisuuden turvaamisen näkökulmasta. Vanhemmuuden voidaankin nähdä olevan yksi tärkeimmistä tuen tarjoamisen kohteista, johon vaikuttamalla voidaan pyrkiä katkaisemaan haitallisten lapsuudenkokemusten negatiivisten vaikutusten siirtyminen seuraavalle sukupolvelle.

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on selvittää systemaattisen kirjallisuuskatsauksen keinoin sitä, millaisia yhteyksiä haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on vanhemmuuden laatuun. Tutkielman tavoitteena on myös koota yhteen tietoa siitä, millaisten vanhemmuuden osa-alueiden tarkasteluun aihetta koskeva nykytutkimus on keskittynyt.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Haitalliset lapsuudenkokemukset (ACEs)

Haitallisilla lapsuudenkokemuksilla (engl. Adverse Childhood Experiences; ACEs) tarkoitetaan potentiaalisesti traumaattisia tai muilla tavoin vaikeita tapahtumia tai olosuhteita, jotka esiintyvät yksilön elämässä ennen 18 vuoden ikää (Asmussen ym. 2020). Perinteisesti haitallisiin lapsuudenkokemuksiin katsotaan kuuluvan kymmenen erilaista haitallisen kokemuksen muotoa, joihin sisältyvät fyysinen, seksuaalinen ja psykologinen kaltoinkohtelu tai väkivalta, fyysinen ja psykologinen laiminlyönti, perheväkivallan todistaminen, läheisen päihteiden väärinkäyttö, läheisen mielenterveysongelmat, läheisen vankeusrangaistus sekä vanhempien asumus- tai avioero (Asmussen ym. 2020). Viisi ensimmäistä kuvaavat lapsen kohdistuvaa väkivaltaa ja laiminlyöntiä vanhemman tai muun huoltajan asemassa olevan henkilön toimesta, ja toiset viisi viittaavat perheen monimuotoisiin ongelmiin, jotka lisäävät altistumista traumaattisille kokemuksille (Asmussen ym. 2020). Siten lapsuusajan haitalliset kokemukset voivat olla joko tahallaan aiheutettuja tai tahattomasti aiheutuneita, minkä lisäksi niiden kestossa voi esiintyä huomattavaa vaihtelua (Asmussen ym., 2020).

Haitalliset lapsuudenkokemukset ovat yleisiä, vaikkakin arviot niiden prevalenssista vaihtelevat huomattavasti (Felitti ym., 1998; Asmussen ym. 2020). Yhteensä 206 vuosien 1998–2021 aikana tehtyä ACE-tutkimusta ja niiden yli 500 000 osallistujaa 22:sta eri maasta yhteen koostavan meta-analyysin mukaan yli 60 prosenttia aikuisista on kohdannut vähintään yhden lapsuudenaikaisen haitallisen kokemuksen (Madigan ym., 2023). Noin viidesosalla vastaajista haitallisia kokemuksia oli taustallaan yksi, kun taas liki 38 prosentilla niitä oli kaksi tai enemmän (Madigan ym., 2023). Kyseisen meta-analyysin laajuudesta huolimatta huomattava osa tutkimuksista keskittyi Pohjois-Amerikkaan, minkä vuoksi on syytä tarkastella myös muissa tutkimuksissa esitettyjä arvioita ilmiön prevalenssia koskien. Maailman terveysjärjestö WHO:n maailmanlaajuisessa, 21:ssä tulotasoltaan toisistaan eroavassa maassa yli 50 000 aikuisen mielenterveyttä tutkineessa terveystutkimuksessa yli 38 prosenttia aikuisista kertoi kohdanneensa vähintään yhden haitallisen lapsuudenaikaisen kokemuksen (Kessler ym., 2010). Lisäksi WHO:n terveystutkimuksessa kävi ilmi, että on yleistä, että haitallisia lapsuudenkokemuksia kertyy samalle henkilölle useita: noin 60 prosentilla haitallisia lapsuudenkokemuksia kokeneista oli niitä taustallaan useampi kuin yksi (Kessler ym., 2010). Myös Felittin ja kollegojen alkuperäisessä ACE-

tutkimuksessa yli puolet vastaajista kertoi kohdanneensa vähintään yhden haitallisen kokemuksen, ja neljäosalla haitallisia kokemuksia oli taustallaan kaksi tai sitä useampia (Felitti ym., 1998). On kuitenkin huomattava, että arvioihin sisältynee vain osa kaikista tapauksista, sillä suuri osa lapsiin kohdistuvasta kaltoinkohtelusta jää raportoimatta kokonaan (Asmussen ym. 2020).

Haitallisten lapsuudenkokemusten on johdonmukaisesti osoitettu ennustavan korkeampaa riskiä monimuotoisten ongelmien kohtaamiselle myöhemmässä elämässä, ja kasvattavan niin mielenterveysongelmien kuin erilaisten fyysisten sairauksienkin puhkeamisen riskiä (Asmussen ym. 2020; Felitti ym., 1998; Kessler ym., 2010). WHO:n terveystutkimukseen pohjautuvassa tutkimuksessa kaikkien tarkasteltujen lapsuusajan haitallisten kokemusten muotojen havaittiin olevan merkitsevästi yhteydessä kohonneeseen riskiin DSM-IV-luokituksen mukaisten mielen-terveyden häiriöiden kehittymiselle (Kessler ym., 2010). Tutkimuksissa on myös havaittu, että mitä enemmän yksilöllä on taustallaan haitallisia lapsuudenkokemuksia, sitä suuremmaksi riski ei-toivottujen lopputulosten puhkeamiselle kasvaa (Asmussen ym. 2020; Felitti ym., 1998). Yksittäisen kokemuksen vaikutukset myöhempään elämään voivat olla siten vähäisiä, mutta erityisesti neljän tai sitä useamman haitallisen kokemuksen kohtaamisen katsotaan lisäävän riskiä merkittävästi (Asmussen ym. 2020; Felitti ym., 1998). On myös viitteitä siitä, että vaikutukset voivat siirtyä ylisukupolisesti: haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneiden vanhempien lapsilla on havaittu olevan kohonnut riski altistua haitallisille kehityskuluille, jotka voivat vaikuttaa negatiivisesti lapsen terveyteen ja hyvinvointiin (Arnold ym., 2023).

ACE-tutkimus sai alkunsa 1980–1990-lukujen aikana Yhdysvalloissa Vincent Felittin, Robert Andan ja kollegoiden tutkimustyön pohjalta, jossa he tarkastelivat lasten kaltoinkohteluhistorian roolia kansanterveydellisten ja sosiaalisten ongelmien näkökulmasta (Felitti, 2002; Morse ym., 2018). ACE-tutkimuksen alkumetreillä vuonna 1998 Felitti kollegoineen kehitti ilmiön tarkastelua varten Adverse Childhood Experiences Questionnaire –kyselylomakkeen, joka perustuu retrospektiiviseen omien lapsuudenkokemusten arviointiin, ja joka on edelleen sen eri variaatioineen yksi keskeisimpiä haitallisten lapsuudenkokemusten tarkasteluun käytettyjä mittareita (Felitti et al., 1998). Suomen kielessä ACE-viitekehykselle ei ole toistaiseksi yhtä vakiintunutta käännöstä, joten tässä tutkielmassa käytetään muun suomalaisen tutkimuskirjallisuuden tavoin pääasiassa termejä *haitalliset lapsuudenkokemukset* ja *lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset* eri kirjoitusasuissaan, joilla viitataan kyseiseen ACE-viitekehykseen.

1.1 Vanhemmuus

Vanhemmuudella viitataan kaikkeen sellaiseen toimintaan, joka liittyy jälkeläisten kasvattamiseen (American Psychological Association [APA], 2023). Vanhemmuus on kiinteästi yhteydessä ympäröivään kulttuuriin, mutta siitä huolimatta sen keskeisimmät tavoitteet ovat samankaltaiset ympäri maailmaa: vanhemmuuden kautta pyritään varmistamaan jälkikasvun selviytyminen huolehtimalla jälkikasvun terveydestä ja turvallisuudesta, valmistamaan heidät itsenäiseen elämään sekä välittämään yhteisöön liittyviä kulttuurisia arvoja (Kazdin, 2000).

Vanhemmuus ilmenee vanhemmuuskäyttäytymisenä, jolla viitataan vanhemman roolissa toimivan henkilön tavoitesuuntautuneisiin käyttäytymis- ja toimintatapoihin, joiden avulla vanhempi pyrkii edistämään jälkikasvunsa kehitystä ja selviytymistä (Choi & Park, 2024; Fink ym., 2012). Vanhemmuuskäyttäytyminen ilmenee vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa, ja sitä voidaan kuvata erilaisten ulottuvuuksien kautta, kiinnittäen huomiota esimerkiksi vanhemman emotionaaliseen lämmön ja kiintymyksen, aggressiivisuuden ja vihamielisyyden sekä autonomian ja kontrollin ulottuvuuksien esiintyvyyteen osana vanhemman käyttäytymistä (Choi & Park, 2024; Fink ym., 2012).

1.1.1 Vanhempi

Vanhemman määritelmä ei ole täysin yksiselitteinen, vaan kontekstista riippuen se voidaan määrittellä usealla eri tavalla. Suomen vanhemmuuslain (775/2022) luvun 1 1, 2, 3 ja 4§:ssä vanhemmuus nähdään äitiyden ja isyyden rooleina, jotka määritellään biologisesta näkökulmasta: lain mukaan “lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen”, kun taas isyys todetaan joko avioliiton tai sen perusteella, kuka on siittänyt lapsen. Juridisen vanhemmuuden näkökulmasta lapsella voi olla Suomessa kerrallaan vain kaksi oikeudellista vanhempaa, jotka ovat useimmiten myös lapsen huoltajia (Monimuotoiset perheet, n.d.). Perheiden monimuotoisuuden yleistyessä vanhemmuuden katsotaan kuitenkin kattavan paljon juridista ja biologista määritelmää laajemman joukon erilaisia vanhemmuuden muotoja. Yksi niistä on sosiaalinen vanhemmuus, jolla kuvataan arjessa toteutuvaa vanhemmuutta, oli kyseessä sitten biologinen, oikeudellinen tai psykologinen vanhempi (Monimuotoiset perheet, n.d.). Psykologinen vanhempi voi olla kuka tahansa, joka pitää huolta lapsesta ja jonka kanssa lapsi muodostaa erityisen tunnesiteen (Robertson & Robertson, 1977).

Myös tämän tutkielman lähtökohtana oli tarkastella vanhemmuutta sen laajan määritelmän kautta, huomioiden myös sosiaalisen vanhemmuuden näkökulmat ja sitä kautta esimerkiksi sellaiset huoltajan asemassa olevat, jotka eivät ole lapsen biologisia vanhempia. Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusartikkeleiden kesken ilmeni vaihtelua siinä, millaisin kriteerein tutkimuksen osallistujat on valittu ja katsottu täyttävän vanhemman kriteerit. Pääasiassa katsaukseen sisältyvissä tutkimuksissa on kuitenkin edustettuina biologiset vanhemmat ja erityisesti äidit. Muutamassa tutkimuksessa aineiston kerääminen on aloitettu raskauden aikana, joten myös ensimmäistä lasta odottavien on tässä tapauksessa katsottu olevan vanhempia siirtymävaiheen ollessa käynnissä.

1.1.1 Vanhemmuuden laatu

Vanhemmuuden laadulla ei ole yhtenäistä vakiintunutta määritelmää, mutta tutkimuskirjallisuudessa sillä viitataan tyypillisesti useista vanhemmuuden osa-alueista muodostuvaan kokonaisuuteen, jota luonnehtivat vanhemman osallistuminen ja sitoutuminen, vanhemmuuskyyvyt ja -käyttäytyminen sekä vanhemmuutta koskevat uskomukset (Marungruang ym., 2014; Rubin & Chung, 2013). Vanhemman osallistumista kuvaa aktiivisuus useilla lapsen elämän eri osa-alueilla, kun taas vanhemman sitoutumista kuvataan suhteessa vanhemman sensitiivisyyteen, lapsen autonomian tukemiseen ja aktiiviseen osallistumiseen oppimistilanteissa (Marungruang ym., 2014). Vanhemmuuskyykyjen kategoria kuvaa sitä, kuinka kykeneväinen vanhempi on täyttämään lapsen perustarpeita ja huolehtimaan lapsensa turvallisuudesta, sekä tarjoamaan tälle ohjausta, virikkeitä, rajoja ja vakautta (Knauer ym., 2019; Marungruang ym., 2014). Vanhemmuutta koskevilla uskomuksilla viitataan taas omien vanhemmuuskyykyjen arviointiin ja uskomuksiin siitä, että oman vanhemmuuskäyttäytymisen kautta voidaan päätyä toivottuihin lopputuloksiin (Teti & Candelaria, 2002).

Vanhemmuuden laatua kuvataan erityisesti suhteessa siihen, miten hyvin vanhemman toiminta tukee lapsen kognitiivista, sosiaalista ja emotionaalista kehitystä (Knauer ym., 2019). On havaittu, että heikko vanhemmuuden laatu vaikuttaa negatiivisesti lapsen kehitykseen, kun taas korkea vanhemmuuden laatu tukee kehityksellisten päämäärien saavuttamista (Knauer ym., 2019).

Tässä tutkielmassa vanhemmuuden laatua tarkastellaan vanhemmuuskäyttäytymisen ja vanhemmuustyylien käsitteiden avulla, sekä vanhemman ja lapsen välisen suhteen laadun ja vanhemmuutta koskevien asenteiden, ajatusten ja kokemusten näkökulmasta.

1.1.1 Vanhemmuustyylit

Vanhemmuustyyleillä viitataan pysyväisluonteisiin asenteisiin ja uskomuksiin vanhemmuudesta, sekä tapoihin, joilla vanhemmat ovat tyypillisesti vuorovaikutuksessa lastensa kanssa (Prevatt, 2003; APA, 2023). Tyypillisesti vanhemmuustyylejä jaotellaan vanhemman vaativuuden ja responsiivisuuden tasojen suhteen (Baumrind, 1991; Rezai Niaraki & Rahimi, 2013). Vaativuudella kuvataan sitä, millaisia vaatimuksia vanhempi asettaa lapsensa käyttäytymiselle, minkä verran he pyrkivät kontrolloimaan lapsensa käyttäytymistä ja millainen suhtautuminen vanhemmalla on lapsen kurinpitoon (Baumrind, 1991; Rezai Niaraki & Rahimi, 2013). Responsiivisuuden ulottuvuutta kuvaa taas se, kuinka paljon vanhemmat tukevat lapsen itsenäisyyttä, itsesäätelyä ja itseilmaisua lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden (Baumrind, 1991; Rezai Niaraki & Rahimi, 2013). Toisinaan responsiivisuuden ulottuvuuden synonyyminä käytetään myös emotionaalisen lämmön ulottuvuutta (lämmön/kylmä) ja vaativuuden tason kuvaamiseen taas kontrollin käsitettä (korkea/matala kontrolli) (APA, 2023).

Vanhemmuustyylit on jaoteltu perinteisesti Baumrindin (1967) teorian mukaisesti autoritaariseen, auktoritatiiviseen ja sallivaan vanhemmuustyyliin, joiden joukkoon Maccoby ja Martin lisäsivät vuonna 1983 myös laiminlyövän (neglectful) vanhemmuustyylin ulottuvuuden (Subasi ym., 2022). Autoritaarista vanhemmuustyyliä kuvaa vanhemman ankara kurinpito, vähäinen emotionaalinen lämpö ja hoivaaminen, sekä korkeat odotukset lasta kohtaan (Rezai Niaraki & Rahimi, 2013). Auktoritatiivisen vanhemmuustyylin omaksuneet vanhemmat osoittavat sen sijaan korkeaa emotionaalista lämpöä ja kohtalaista kurinpitoa, minkä lisäksi heidän odotuksensa lastaan kohtaan ovat maltillisia (Rezai Niaraki & Rahimi, 2013). Sallivaa vanhemmuustyyliä kuvataan toisinaan myös välinpitämättömäksi vanhemmuudeksi, jolle on ominaista korkea emotionaalinen lämpö, hyvin vähäinen kurinpito, vanhemmuuden jäsentymättömyys sekä matalat odotukset lasta kohtaan (Rezai Niaraki & Rahimi, 2013). Laiminlyövä vanhemmuustyyliä luonnehtii vanhemman välinpitämättömyys lasta kohtaan, joka näkyy muun muassa siten, että vanhempi ei tue, valvo tai rajoita lasta tai tämän käyttäytymistä, ja on kiinnostuneempi omista kuin lapsen tarpeista (APA, 2023). Baumrindin vanhemmuustyylejä kuvaavaa teoriaa on sittemmin kehitetty eteenpäin ottaen huomioon myös muita vanhemmuuden ulottuvuuksia, ja siten myös tässä tutkielmassa huomioidaan vanhemmuustyylien erilaiset luokittelutavat.

1.1.1 Vanhemman ja lapsen välisen suhteen laatu

Vanhemman ja lapsen välisen suhteen laadulla kuvataan osapuolten välistä läheistä sidettä, jota luonnehtii vanhemman ja lapsen välillä vallitseva ymmärrys ja luottamus, huolenpito, saatavilla olo ja läheisyys (Chen ym., 2017; Kochanska ym., 2019). Suhteen laatua kuvaa myös se, kuinka paljon tukea ja emotionaalista lämpöä vanhempi tarjoaa lapselleen, ja kuinka aktiivinen rooli vanhemmalla on lapsensa elämän eri osa-alueilla (Goodrum ym., 2019; Pearson ym., 2006). Vanhemman ja lapsen välinen suhde on vastavuoroinen ihmissuhde, jossa sen molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa (Kazdin, 2000).

Vanhemman ja lapsen välisen suhteen laatua on tärkeä tarkastella, koska sen on todettu ennustavan lapsen fyysistä, sosiaalista ja emotionaalista kehitystä, ja sen vaikutukset ulottuvat pitkälle aikuisuuteen saakka (Armistead ym. 2002; Kochanska ym., 2019). Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun on havaittu olevan yhteydessä heikompaan vanhemman ja lapsen välisen suhteen laatuun (Jiang ym., 2022; Lin ym., 2016). Vastaavasti vanhemman ja lapsen välisen suhteen laadun on havaittu olevan yhteydessä aikuisuuden psykologisen distressin kokemuksiin, eli ahdistuneisuus- ja masennusoireisiin siten, että läheinen suhde on yhteydessä vähäisempiin masennus- ja ahdistusoireisiin (Yu ym., 2024). Onkin havaittu, että hyvä vanhemman ja lapsen välinen suhde voi myös suojata lasta kaltoinkohtelukokemusten haitallisilta vaikutuksilta yksilön mielenterveyteen (Jiang ym, 2022).

1.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tarkastella haitallisten lapsuudenkokemusten yhteyksiä vanhemmuuden laatuun. Tarkastelun kohteena ovat sekä äidin- että isänpuoleiset yhteydet, sillä katsauksessa halutaan tutkia eri sukupuolille tyypillistä vanhemmuutta ja erilaisia vanhemmuuden rooleja haitallisten lapsuudenkokemusten kontekstissa, sekä tuoda esille myös vähemmän tutkittuja isänpuoleisten haitallisten lapsuudenkokemusten yhteyksiä isyyteen ja vanhemmuuteen. Tavoitteena on muodostaa yleiskuva siitä, millaisiin vanhemmuuden osa-alueisiin nykytutkimus on keskittynyt, ja millaisia yhteyksiä haitallisten lapsuudenkokemusten ja vanhemmuuden välillä on havaittu.

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymys on seuraava: Millaisia yhteyksiä haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on vanhemmuuden laatuun?

3 Menetelmät

1.1 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Tutkimus toteutetaan systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa kootaan yhteen aiemmista tutkimuksista saatua tietoa, minkä avulla pyritään vastaamaan tarkasti määriteltyyn tutkimuskysymykseen läpinäkyvällä ja toistettavissa olevalla tavalla (Lame, 2019). Katsaukseen sisältyvä tutkimusmateriaali seulotaan huolellisesti suuresta määrästä tutkimuskirjallisuutta ennalta-asetettujen kriteereiden pohjalta kiinnittäen samalla huomiota tutkimustiedon laatuun ja luotettavuuteen (Lame, 2019; Salminen, 2011).

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus aloitetaan tutkimuskysymyksen asettamisesta, jonka jälkeen valitaan tietokannat sekä hakutermit, joilla kirjallisuushaku suoritetaan (Salminen, 2011). Tämän jälkeen asetetaan käytännön seula, eli valitaan kriteerit, joiden pohjalta tutkimuksia sisällytetään tai poissuljetaan. Näitä ovat muun muassa kieli sekä ajanjakso, jonka välillä tutkimuksen tulee olla julkaistu. Seuraavaksi hakutuloksia seulotaan metodologisesti ja kiinnitetään huomiota laaduntarkkailuun, jolla pyritään varmistumaan siitä, että katsaukseen valikoituvat tutkimusmateriaali on luotettavaa. Lopulta suoritetaan varsinainen katsaus ja rakennetaan synteesi, jossa kuvataan nykyinen tutkimustieto tutkittavasta aiheesta (Salminen, 2011). Edellä kuvattuja systemaattisen tiedonhankinnan vaiheita noudatetaan myös tässä katsauksessa.

1.1 Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen hakuprosessi suoritettiin 15.4.2024 Scopus- ja EBSCOhost-tietokannoissa. Kirjallisuushaun hakulausekkeessa pyrittiin huomioimaan tutkimuskysymykseen liittyvät keskeisimmät käsitteet ja niiden synonyymejä eri kirjoitusasuineen, jotta hakuun sisältyy tarkasteltavan ilmiön näkökulmia riittäväällä laajuudella. Kirjallisuushaussa käytettiin seuraavaa hakulausetta: ("adverse childhood experience*" OR "ACE*" OR "childhood adversit*" OR "childhood maltreatment history" OR "childhood abuse history" OR "history of childhood maltreatment" OR "history of childhood abuse") AND ("parenting behavio*" OR "parenting style*" OR "parenting attitudes" OR "parenting practices") AND NOT ("literature review" OR "systematic review" OR "meta-analysis").

Scopus-tietokannassa haku on rajattu koskemaan artikkelin otsikkoa, abstraktia ja avainsanoja. EBSCOhost-tietokannassa vastaavaa rajaustapaa ei ole, joten vastaavaa rajausta ei asetettu. EBSCOhost-tietokannassa haku on suunnattu sen kaikkiin tietokantoihin.

Sisäänottokriteereitä kuvaten synteisiin valittujen artikkeleiden tuli olla vuosina 2014–2024 julkaistuja englanninkielisiä vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita psykologian alalta, ja niiden tuli olla kokonaisuudessaan luettavissa. Kummassakin tietokannassa hakutuloksia on rajattu koskemaan paremmin tutkimuskysymystä lisäämällä tarkaksi avainsanaksi “parenting” (Scopus: *Keyword*; EBSCOhost: *Subject: TheSaurus-term*).

Poissulkukriteereiksi on määritelty kirjallisuuskatsaukset ja meta-analyysit, mikä on huomioitu jo hakulauseen muotoilussa. Pois suljettiin myös ennen vuotta 2013 julkaistut tutkimukset, sekä Scopus-tietokannassa tutkimukset, jotka eivät ole vielä käyneet läpi koko julkaisuprosessia (*article in press*). Pois suljettiin myös tutkimukset, joiden julkaisukanavalla ei ollut Julkaisufoorumi-luokitusta, sekä tutkimukset, jotka eivät vastanneet asetettuun tutkimuskysymykseen.

Hakutuloksia saatiin yhteensä 103, joista 55 löytyi EBSCOhost-tietokannasta ja 48 Scopus-tietokannasta. Niistä duplikaatteja oli 12, joiden poistamisen jälkeen 91 artikkelia tarkasteltiin läpi otsikon ja abstraktin perusteella. Niistä 24 käytiin läpi kokonaisuudessaan, minkä perusteella poissuljettiin vielä kuusi artikkelia, sillä niiden huomattiin muun muassa vastaavan tutkimuskysymyksen ohi keskittyen yhteyttä selittäviin tekijöihin eikä yhteyksiin itsessään, tai koska niissä ei käsitelty vanhemmuuden laatua kuvaavia tekijöitä. Artikkeleiden seulontaprosessi poissulkukriteereineen on kuvattu kokonaisuudessaan PRISMA-kaaviossa (kaavio 1). Artikkeleiden käsittelyn ja poissulkuprosessin apuna käytettiin Covidence-työkalua. Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusten laatua arvioitiin Julkaisufoorumi-luokituksen avulla, jonka arvot (1–3) on kuvattu synteisiin sisältyvien tutkimusartikkeleiden taulukossa (liite 2).

1.1 Aineiston kuvaus

Valtaosa katsaukseen valikoituneista tutkimuksista oli kvantitatiivisia poikittaistutkimuksia, minkä lisäksi mukana oli viisi pitkittäistutkimusta ja yksi kokeellinen tutkimus. Osassa tutkimuksista oli hyödynnetty aiemmin kerättyä aineistoa. Useimmissa tutkimuksissa oli käytetty itsearviointimenetelmiä, kuten kyselylomakkeita ja haastatteluja, joissa tutkittavat arvioivat nykyistä tilannettaan sekä raportoivat retrospektiivisesti aiemmista kokemuksistaan. Kahdessa tutkimuksessa ilmiötä oli tutkittu myös havainnointimenetelmin.

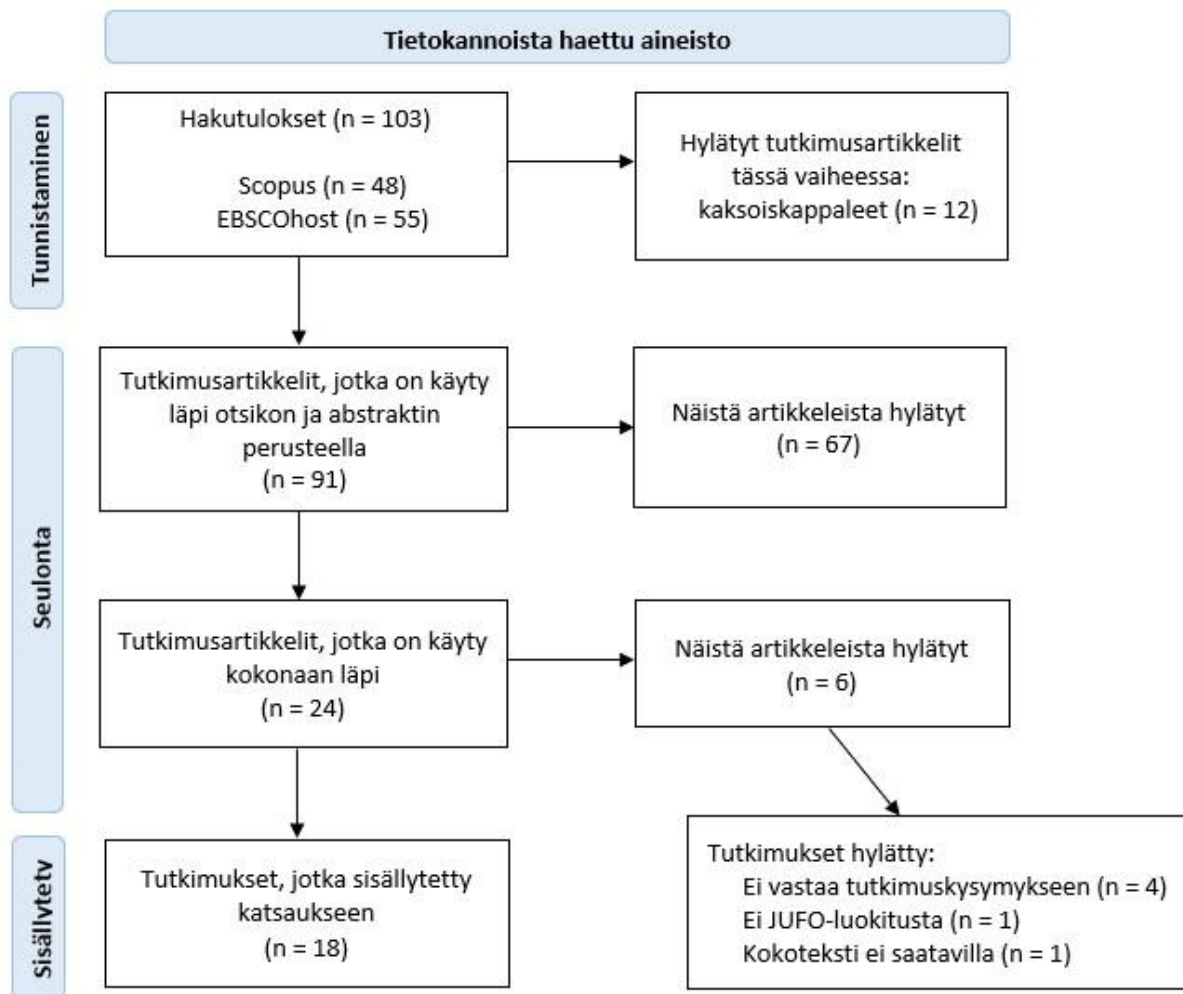
Synteesiin valikoituneista artikkeleista vanhin oli julkaistu vuonna 2016 ja uusin vuonna 2024. Katsaukseen sisältyneistä 18 artikkelista kymmenen (10) oli tehty Yhdysvalloissa, kaksi (2) Saksassa ja kaksi (2) Kiinassa, joiden lisäksi yksittäisiä tutkimuksia oli mukana Alankomaista (1), Taiwanista (1), Turkista (1) ja Thaimaasta (1). Tutkimuksia oli siten mukana seitsemästä eri maasta ja kolmesta eri maanosasta. Tutkimuksissa pienin otoskoko oli suuruudeltaan 97 henkilöä, kun taas suurin otoskoko oli 6195.

Valtaosa kirjallisuuskatsaukseen valikoituneista tutkimuksista tarkasteli lasten biologisia äitejä. Kuudessa tutkimuksessa tarkasteltiin äitien lisäksi myös lasten isiä, minkä lisäksi osassa tutkimuksista oli tutkittu lapsen pääasiallista huoltajaa tai muuta lapsesta vastuussa olevaa henkilöä tarkemmin määrittelemättä. Kahdessa tutkimuksessa dataa on kerätty raskaana olevilta äideiltä. Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lapset olivat pääasiassa alle 18-vuotiaita, mutta tutkimusten kesken ilmeni hajontaa siinä, minkä ikäisiä lapset olivat vanhemmuuden laadun arvioinnin hetkellä, lasten iän vaihdellessa vauvaikäisistä kouluikäisiin. Useassa tutkimuksessa otoksen kuvattiin olevan etnisesti ja rodullisesti moninainen.

Tutkimusten luotettavuuden ja laadun arvioinnin apuna käytettiin tutkimusten julkaisukanavien saamia Julkaisufoorumi-luokituksia (JUFO-luokitus). 18 artikkelin julkaisukanavista 15 oli JUFO-luokituksestaan perustasolla, eli tasolla 1, minkä lisäksi kolme julkaisukanavaa olivat täyttäneet johtavan tason kriteerit, ja luokiteltu siten tasolle 2. Korkeimman tason, eli tasoluokan 3 kriteerit täyttäneitä julkaisukanavia ei sisällynyt katsaukseen lainkaan. Kirjallisuuskatsaukseen sisältyvien tutkimusartikkeleiden perustiedot on kuvattu taulukkomuodossa liitteessä 2.

Kaavio 1

PRISMA-kaavio systemaattisen kirjallisuuskatsauksen hakuprosessista.

4 Tulokset

4.1 Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuustyyliin

Kirjallisuuskatsaukseen sisältyneissä tutkimuksissa haitallisilla lapsuudenkokemuksilla havaittiin olevan yhteyksiä tiettyihin vanhemmuustyyliin (Luo ym., 2023; Subasi ym., 2022). Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että äitien lapsuusajan haitalliset kokemukset olivat yhteydessä vähäisempään auktoritatiivisen vanhemmuustyylin käyttöön, ja suurempaan autoritaaristen ja sallivien vanhemmuustyylien käyttöön (Subasi ym., 2022). Yhteys havaittiin sekä fyysistä, emotionaalista ja seksuaalista kaltoinkohtelua, että fyysistä ja emotionaalista laiminlyöntiä kokeneilla vanhemmilla (Subasi ym., 2022).

Toisessa tutkimuksessa vanhemmuustyyliä tarkasteltiin emotionaalisen lämmön, hylkäämisen ja ylisuojelun ulottuvuuksien kautta, jolloin havaittiin, että äidin haitallisilla lapsuudenkokemuksilla oli yhteys suurempaan hylkäävien ja torjuvien vanhemmuustyylien käyttöön silloin, kun haitallisia kokemuksia oli taustalla kaksi tai enemmän (Luo ym., 2023). Äidit, jotka olivat kohdanneet lapsuudessaan vähintään neljä haitallista kokemusta, raportoivat lisäksi matalampaa emotionaalista lämpöä ja korkeampia ylisuojelun ja hylkäämisen tasoja verrattuna äiteihin, jotka eivät olleet kokeneet haitallisia kokemuksia lapsuudessaan (Luo ym., 2023).

4.2 Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuuskäyttäytymiseen

Vanhemmuustyylien lisäksi tutkimuksissa tarkasteltiin haitallisten lapsuudenkokemusten ja vanhemmuuskäyttäytymisen välisiä yhteyksiä. Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset olivat yhteydessä ankaraan vanhemmuuskäyttäytymiseen, eli kontrolloinnin ja psykologisen aggression käyttöön sekä äideillä että isillä (Shen & Wu, 2024). Tutkimuksessa havaittiin, että mitä enemmän vanhemmalla oli taustallaan haitallisia lapsuudenkokemuksia, sitä todennäköisemmin vanhempi käytti ankaria vanhemmuusmenetelmiä (Shen & Wu, 2024). Toisissa vanhemman ankaruutta, vihamielisyyttä ja aggressiota tarkastelevissa tutkimuksissa vastaavaa suoraa yhteyttä ankaraan tai vihamieliseen vanhemmuuskäyttäytymiseen ei kuitenkaan havaittu (Condon ym., 2022; Hails ym., 2022; Michl-Petzing ym., 2019). Yhdessä tutkimuksessa suora yhteys havaittiin vain lapsuudessa koetun seksuaalisen hyväksikäytön kohdalla, ja toisessa tutkimuksessa epäsuorasti lapsen käyttäytymisongelmien kautta (Condon ym., 2022; Michl-Petzing ym., 2019). Haitallisilla lapsuudenkokemuk-

silla todettiin mahdollisesti olevan myös positiivisia yhteyksiä heikompaan valvontaan ja epäjohtonmukaiseen kurinpitoon, mutta haitallisten lapsuuskokemusten suorat yhteydet niihin eivät saavuttaneet tilastollista merkitsevyyttä (Wattanatchariya ym., 2024). Haitallisten lapsuudenkokemusten havaittiin kuitenkin olevan yhteydessä vanhemman kokemaan stressiin, joka taas oli yhteydessä epäjohtonmukaiseen kurinpitoon (Wattanatchariya ym., 2024).

Vanhemman ankaruuden lisäksi tutkimuksissa nousi esille vanhempien sensitiivisyys ja responsiivisuus vanhemmuuden laatua kuvaavana osa-alueena. Erään tutkimuksen mukaan seksuaalista hyväksikäyttöä lapsuudessaan kokeneet äidit olivat vähemmän sensitiivisiä vanhempia verrattuna heihin, joilla ei ollut vastaavia kokemuksia lapsuudestaan (Zvara ym., 2016). Tutkimusten välillä esiintyi kuitenkin myös hajontaa: toisessa tutkimuksessa äidin haitallisten lapsuudenkokemusten ja sensitiivisyyden välillä ei havaittu yhteyttä, kun sensitiivisyyttä tarkasteltiin havainnoimalla äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta kuuden kuukauden kuluttua synnytyksestä (Coe ym., 2020). Sen lisäksi äitien responsiivisuutta tarkastelevassa tutkimuksessa lapsuusajan haitallisilla kokemuksilla ei havaittu olevan suoraa yhteyttä äitien responsiivisuuteen, mutta niillä havaittiin olevan epäsuora yhteys äidin masennusoireiden kautta (Michl-Petzing ym., 2019).

Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteyksiä äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen tutkittiin myös tarkastelemalla äitien kykyä tarjota lapselleen oikea-aikaista tukea oppimistilanteissa (engl. scaffolding), minkä on havaittu olevan yhteydessä lapsen kehityksellisten tavoitteiden saavuttamiseen (Coe ym., 2020). Tutkimuksessa havaittiin, että äitien haitalliset lapsuudenkokemukset eivät olleet suoraan yhteydessä ohjatun ja oikea-aikaisen tuen antamiseen (Coe ym., 2020). Sen sijaan havaittiin, että omasta lapsuudesta kumpuavat subjektiiviset käsitykset ja havainnot oman äidin vanhemmuudesta ennustivat äitien osallistumista tuettuun vuorovaikutukseen lapsensa kanssa: äidit, jotka kokivat äitinsä olleen kannustava ja tukea tarjoava omassa lapsuudessaan, tarjosivat todennäköisemmin oikea-aikaista ja oppimista edistävää tukea vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa (Coe ym., 2020).

4.3 Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet ylisukupolvisen kaltoinkohteluun

Tutkimuksissa tarkasteltiin myös haitallisille lapsuudenkokemuksille altistuneiden vanhempien riskiä oman jälkikasvunsa kaltoinkohteluun. Useissa tutkimuksissa havaittiin, että vanhempien haitalliset lapsuudenkokemukset olivat yhteydessä suurempaan ruumiillisen kurituksen ja fyy-

sisen aggression käyttöön (Berthold ym., 2024; Hails ym., 2022; Kong ym., 2021; Wattanatchariya ym., 2024; Yoon ym., 2019). Omassa lapsuudessaan kaltoinkohtelua ja laiminlyöntejä kokeneet ja perheväkivaltaa todistaneet vanhemmat osoittivat muita useammin myös psykologista aggressiota ja laiminlyövää käyttäytymistä omia lapsiaan kohtaan (Kong ym., 2021). Lapsuuden kaltoinkohteluhistorian yhteys omien lasten kaltoinkohteluun havaittiin sekä emotionaalisen, fyysisen että seksuaalisen kaltoinkohtelukokemusten kohdalla (Cao ym., 2022). Havaitun suoran yhteyden lisäksi haitallisten kokemusten todettiin vaikuttavan myöhempään kaltoinkohteluriskiin myös epäsuorasti, sillä niillä havaittiin olevan yhteys muun muassa irrallisuuden kokemuksiin, jotka olivat puolestaan yhteydessä lasten kaltoinkohteluun sekä äideillä että isillä (Cao ym., 2022).

Katsauksessa nousi esille, että lapsuudessa koettujen haitallisten kokemusten määrä korreloi positiivisesti vanhemman käyttämien potentiaalisesti haitallisten vanhemmuusmenetelmien määrän kanssa (Berthold ym., 2024). Erilaisia haitallisten kokemusten alakategorioita tarkasteltaessa havaittiin, että emotionaalinen, fyysinen ja seksuaalinen kaltoinkohtelu, fyysinen ja emotionaalinen laiminlyönti, omaan äitiin kohdistuva väkivalta, päihteiden väärinkäyttö ja perheen sisäiset mielenterveysongelmat olivat yhteydessä suurempaan haitallisten vanhemmuusmenetelmien käyttöön (Berthold ym., 2024). Sen sijaan vanhemman menettäminen eron tai muun syyn vuoksi tai perheenjäsenen vankeus ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä tällaisten vanhemmuustoimien käyttöön (Berthold ym., 2024).

4.4 Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen

Tutkimuksissa tarkasteltiin lisäksi vanhempien haitallisten lapsuudenkokemusten roolia vanhemman ja lapsen välisen suhteen näkökulmasta. Lapsuuden kaltoinkohtelukokemusten havaittiin olevan yhteydessä heikompaan lapsen ja vanhemman väliseen suhteen laatuun, vähäisempään tuen antamiseen ja osallistumiseen lapsen elämään (Condon ym., 2022; Goodrum ym., 2019). Mitä enemmän haitallisia kokemuksia oli, sitä negatiivisemmin ne vaikuttivat vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen (Condon ym., 2022; Goodrum ym., 2019). Yksittäisiä kaltoinkohtelun tyyppejä tarkasteltaessa yhteyksiä havaittiin niin fyysisen, seksuaalisen kuin emotionaalisen kaltoinkohtelun kokemusten kohdalla (Condon ym., 2022; Goodrum ym., 2019). Myös kolmannessa tutkimuksessa viitattiin siihen, että haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on

mahdollisesti negatiivisia yhteyksiä vanhemman osallistumiseen ja positiiviseen vanhemmuuteen, mutta niiden välinen suora yhteys ei kuitenkaan saavuttanut tilastollista merkitsevyyttä kyseisessä tutkimuksessa (Wattanatchariya ym., 2024). Yhdessä tutkimuksessa haitallisten lapsuudenkokemusten havaittiin olevan yhteydessä heikompaan positiiviseen vanhemmuuteen sekä suoraan, että epäsuorasti vanhemman mielenterveyden välityksellä (Buchanan ym., 2023)

Useita kaltoinkohtelun alatyyppejä kohdanneilla havaittiin myös vaikeuksia tulkita asianmukaisesti lapsen käyttäytymistä ja mielentiloja, kuten tunteita, ajatuksia ja aikomuksia (Condon ym., 2022). Eri kaltoinkohtelun muotoja tarkasteltaessa fyysisen ja emotionaalisen laiminlyönnin sekä kaltoinkohtelun kokemusten havaittiin olevan yhteydessä vääriin tulkintoihin lapsen mielentiloista (Condon ym., 2022). Tutkimuksessa tarkasteltiin myös sitä, onko haitallisten kokemusten suurempi määrä yhteydessä siihen, kuinka kiinnostuneita vanhemmat ovat lapsensa mielentiloista, mutta niiden välillä ei havaittu yhteyttä (Condon ym., 2022).

4.5 Haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet asenteisiin, ajatuksiin ja kokemuksiin vanhemmuudesta

Tutkimuksissa nousi esille myös haitallisten lapsuudenkokemusten yhteydet vanhemmuutta koskeviin ajatusmalleihin. Vanhemmuusstrategioihin liittyviä asenteita tarkastelevassa tutkimuksessa havaittiin, että haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneet vanhemmat pitivät potentiaalisesti haitallisten vanhemmuusstrategioiden käyttöä hyväksyttävänä muita vanhempia todennäköisemmin (Clemens ym., 2020). Tutkimuksessa tarkasteltiin viittä eri potentiaalisesti haitallisen vanhemmuuskäyttäytymisen muotoa, joista jokaisen kohdalla haitallisia lapsuuskokemuksia kohdanneet pitivät niitä muita useammin kohtuullisina ja perusteltuina toimintatapoina vanhemman asemassa (Clemens ym., 2020). Tutkimuksessa havaittiin myös eroja sukupuolten välillä: haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneet miehet pitivät muita useammin lapsen ravistelua hyväksyttävänä osana vanhemmuutta, ja naiset hyväksyivät useammin lapsen ruokkimiselta pidättäytymisen sekä lapsen sättimisen kurinpidon menetelminä (Clemens ym., 2020). Tutkimuksessa havaittiin myös, että haitallisten lapsuuskokemusten ja haitallisten vanhemmuusstrategioiden käytön välinen yhteys oli sitä voimakkaampi, mitä enemmän haitallisia kokemuksia yksilö oli kohdannut (Clemens ym., 2020). Myös toisessa tutkimuksessa nousi esille haitallisten lapsuudenkokemusten kumulatiivisuuden merkitys vanhemmuuteen liittyvien asenteiden näkökulmasta: enemmän erilaisia haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneet äidit

osoittivat korkeampia lapsen kohdistetun aggression riskin tasoja verrattuna vanhempiin, joilla vastaavia kokemuksia oli vähemmän (Shin ym., 2023).

Kahdessa tutkimuksessa nousi esiin myös äitiyteen liittyvä minäpystyvyys haitallisten lapsuudenkokemusten kontekstissa. Yhdessä tutkimuksessa lapsuudessa tapahtuneen kaltoinkohtelun havaittiin ennustavan merkitsevästi matalampaa äitiyttä koskevan minäpystyvyyden tasoa, mutta sen ei kuitenkaan havaittu selittävän äidin kaltoinkohteluhistorian ja myöhemmän vanhemmuuskäyttäytymisen yhteyttä (Michl-Petzing ym., 2019). Toisessa kokeellisessa tutkimuksessa sen sijaan havaittiin, että lapsuudessaan kaltoinkohtelua kohdanneet raskaana olevat äidit eivät eronneet vanhemmuutta koskevalta minäpystyvyydeltään muista äideistä lähtötilanteessa, eivätkä silloin, kun heidän tehtävänä oli rauhoitella helposti rauhoiteltava vauva (Kunseler ym., 2016). Minäpystyvyyden taso laski kuitenkin verrokkiryhmää enemmän haitallisia lapsuuskokemuksia kohdanneilla sen jälkeen, kun he olivat pyrkineet rauhoittamaan vaikeasti rauhoiteltavan vauvan (Kunseler ym., 2016). Tutkimuksessa havaittiin, että haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneet naiset voivat siten olla alttiimpia menettämään uskonsa omiin vanhemmuuskykyihinsä kohdatessaan lapsen haastavampia temperamenttipiirteitä ja epäonnistumisen kokemuksia vanhempana toimiessaan (Kunseler ym., 2016).

5 Pohdinta

5.1 Yhteenveto

Kirjallisuuskatsaukseen sisältyneissä tutkimuksissa havaittiin, että haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on yhteyksiä erilaisiin vanhemmuuden osa-alueisiin. Tutkimustuloksissa esiintyi kuitenkin myös hajontaa, sillä kaikissa tutkimuksissa ei löydetty tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä haitallisten lapsuudenkokemusten ja vanhemmuuden laatua kuvaavien osa-alueiden välillä. Synteesiin sisältyneiden tutkimusten pohjalta tutkimustulokset voitiin jaotella vanhemmuustyylien, yleisen vanhemmuuskäyttäytymisen, omien lasten kaltoinkohtelun, vanhemman ja lapsen välisen suhteen laadun sekä vanhemmuutta koskevien ajatusten, asenteiden ja kokemusten teemoihin.

Haitallisten lapsuudenkokemusten havaittiin olevan yhteydessä suurempaan fyysisen ja psykologisen aggression sekä ruumiillisen kurituksen käyttöön, kaltoinkohteluun sekä laiminlyövään käyttäytymiseen omaa lasta kohtaan (Berthold ym., 2024; Cao ym., 2022; Hails ym., 2022; Kong, 2021; Wattanatchariya ym., 2024; Yoon, 2019). Osassa tutkimuksista haitallisten lapsuudenkokemusten kohtaamisen havaittiin olevan epäsuorasti tai suorasti yhteydessä ankaraan vanhemmuuskäyttäytymiseen, kun taas osassa tutkimuksista yhteyttä niiden välillä ei havaittu olevan yhteyttä (Condon ym., 2022; Hails ym., 2022; Michl-Petzing ym., 2019; Shen & Wu, 2024). Sen lisäksi haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneiden vanhempien keskuudessa autoritaaristen, sallivien, hylkäävien ja torjuvien vanhemmuustyylien käytön havaittiin olevan muita yleisempää (Luo ym., 2023; Subasi ym., 2022). Haitallisten lapsuudenkokemusten havaittiin olevan yhteydessä myös heikompaan lapsen ja vanhemman välisen suhteen laatuun (Condon ym., 2022; Goodrum ym., 2019). Haitallisia kokemuksia lapsuudessaan kohdanneet vanhemmat pitivät potentiaalisesti haitallisten vanhemmuusstrategioiden käyttöä muita hyväksyttävämpänä (Clemens ym., 2020), minkä lisäksi saatiin viitteitä siitä, että heidän kohdallaan vanhemmuutta koskeva minäpystyvyys voi olla rakentunut muita heikommalle pohjalle (Kunselser ym., 2016; Michl-Petzing ym., 2019).

5.2 Tulosten pohdinta

Kirjallisuuskatsauksen tulokset ovat pitkälti yhteneväisiä aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa. Kirjallisuuskatsauksessa laajin konsensus vaikutti vallitsevan ylisukupolvista kaltoinkohteluriskiä koskevien tutkimustulosten välillä: haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneilla

vanhemmilla havaittiin esiintyvän enemmän fyysistä ja psykologista aggressiota sekä lapsen ruumiillista kuritusta, kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä verrattuna vanhempiin, jotka eivät olleet kohdanneet haitallisia lapsuudenkokemuksia (Berthold ym., 2024; Cao ym., 2022; Hails ym., 2022; Kong, 2021; Wattanatchariya ym., 2024; Yoon, 2019). Myös Greene ja kollegat (2020) havaitsivat kirjallisuuskatsauksessaan, että kaltoinkohtelua kohdanneilla vanhemmilla on kohonnut riski omien lasten kaltoinkohteluun, laiminlyövään käyttäytymiseen sekä fyysisen aggression käyttöön. Myös muissa aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että kaltoinkohtelua kohdanneiden vanhempien lapset ovat merkittävästi suuremmassa riskissä kaltoinkohtelulle altistumiselle (Bartlett ym., 2017; Madigan ym., 2019).

Kohonneen kaltoinkohteluriskin lisäksi katsauksessa nousi esille, että haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneiden vanhempien vanhemmuustyyliissä korostuivat autoritaariset, sallivat, hylkäävät ja torjuvat piirteet, minkä lisäksi osassa tutkimuksista löydettiin yhteys ankaraan vanhemmuuteen (Luo ym., 2023; Shen & Wu, 2024; Subasi ym., 2022). Myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu samansuuntaisia yhteyksiä hylkäävien, sallivien ja autoritaaristen vanhemmuustyylien osalta (Greene ym., 2020; Rowell & Neal-Barnett, 2021). Tässä katsauksessa havaittiin myös, että haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneet vanhemmat suhtautuivat muita hyväksyvämmiin potentiaalisesti haitallisten vanhemmuusmenetelmien käyttöön (Clemens ym., 2020). Vastaavia yhteyksiä on havaittu myös aiemmissa kirjallisuuskatsauksissa ja meta-analyyseissä: haitallisten lapsuudenkokemusten on havaittu olevan yhteydessä negatiivisten vanhemmuuskäytäntöjen käyttöön, jota kuvastivat näissä tutkimuksissa emotionaalisen ja fyysisen kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin lisäksi epä johdonmukaisten, toimimattomien tai tungettelevien kurinpitomenetelmien käyttö, sekä suopeampi suhtautuminen fyysisen kurituksen käyttöön (Rowell & Neal-Barnett, 2021; Lotto ym., 2023; Savage ym., 2019).

Katsauksessa nousi esille, että haitalliset lapsuudenkokemukset olivat yhteydessä myös heikompaan lapsen ja vanhemman välisen suhteen laatuun, kuvaten vähäisempää tuen antamista ja osallistumista lapsensa elämään (Condon ym., 2022; Goodrum ym., 2019). Useita haitallisia kokemuksia kokeneilla vanhemmilla havaittiin olevan myös vaikeuksia lapsen käyttäytymisen ja mielentilojen tulkitsemisessa, johtaen useammin vääriin tulkintoihin (Condon ym., 2022). Vanhemman sensitiivisyyden ja minäpystyvyyden osalta tutkimustuloksissa esiintyi eniten haajontaa, minkä vuoksi niitä koskevien yhteyksien tulkinnan kanssa on oltava varovainen (Coe ym., 2022; Kunseler ym., 2016; Michl-Petzing ym., 2019; Zvara ym., 2016). Aiemmissä tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että haitalliset lapsuudenkokemukset voivat näkyä haasteina vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa, ja vaikuttaa vanhemman minäpystyvyyden tunteisiin

(Greene ym., 2020). Haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneiden vanhempien on myös havaittu olevan emotionaalisesti etäisempiä, ja osoittavan vähäisempää sensitiivisyyttä ja responsiivisuutta lastaan kohtaan muihin vanhempiin verrattuna (Rowell & Neal-Barnett, 2021).

Kirjallisuuskatsaukseen sisältyneissä tutkimuksissa nousi esille lapsuuden haitallisten kokemusten kumulatiivisuuden merkitys niiden seurausten näkökulmasta: useissa tutkimuksissa havaittiin, että mitä enemmän haitallisia kokemuksia oli, sitä suurempi riski oli toimia vanhempana tavoin, jotka voivat olla lapsen kasvun ja kehityksen kannalta haitallisia (Berthold ym., 2024; Clemens ym., 2020; Hails ym., 2022; Shin ym., 2023). Tämä havainto on linjassa aiemman tutkimustiedon kanssa, sillä ACE-tutkimuksen alusta nykypäivään saakka on havaittu, että mitä enemmän yksilö kohtaa haitallisia kokemuksia lapsuudessaan, sitä suuremmaksi riski epäedullisten kehityskulkujen ja lopputulosten kehittymiselle kasvaa (Asmussen ym., 2020; Felitti ym., 1998). Sama efekti on havaittu myös vanhemmuutta tarkastelevassa tutkimuskirjallisuudessa: useita haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneiden vanhempien on havaittu olevan muita alttiimpia negatiiviselle vanhemmuuskäyttäytymiselle ja olevan suuremmassa riskissä syyllistyä oman lapsen kaltoinkohteluun (Greene ym., 2020; Lotto ym., 2023). Katsaukseen sisältyneet tutkimukset eivät kuitenkaan ottaneet kantaa siihen, onko ACE-tutkimuksen alkumetreiltä lähtöisin oleva käsitys siitä, että erityisesti neljän tai sitä useamman haitallisen kokemuksen kohtaaminen lisäisi riskiä huomattavasti, paikkansa pitävä, vaan tutkimuksissa tuotiin lähinnä esille korrelaatio-suhteen olevan positiivinen (Berthold ym., 2024; Felitti ym., 1998).

Haitallisten kokemusten eri alakategorioita tarkastelevissa tutkimuksissa nousi esille, että myös sillä, millaisia haitallisia lapsuudenkokemuksia yksilö oli kohdannut, oli merkitystä. Esimerkiksi vanhempien ero tai perheenjäsenen vankeusrangaistus ei ollut yhteydessä haitallisten vanhemmuusmenetelmien käyttöön, samalla kun kahdeksan muun haitallisen kokemuksen muodon havaittiin kasvattavan riskiä (Berthold ym., 2024). Savagen & kollegojen (2019) meta-analyysissä tuotiin kuitenkin ilmi, että haitallisten lapsuudenkokemusten yksittäisten muotojen vaikutuksista vanhempana toimimiseen on toistaiseksi saatavilla vain vähän tietoa, minkä vuoksi yksittäisiä alatyyppejä koskevien tulosten tulkinnassa on oltava varovainen.

Synteesiin sisältyneissä tutkimuksissa haitallisten lapsuudenkokemusten havaittiin olevan yhteydessä vanhemmuuskäyttäytymiseen sekä suoraan että välillisesti. Haitallisten lapsuudenkokemusten todettiin vaikuttavan muun muassa vanhemman mielenterveyteen ja stressin kokemukseen, jotka taas näkyvät heidän toiminnassaan vanhemman roolissa (Michl-Petzing ym., 2019; Wattanatchariya ym., 2024). Sekä suorien että epäsuorien yhteyksien havaitseminen on

linjassa aiemman tutkimustiedon kanssa: myös Lotto ja kollegat (2023) sekä Greene ja kollegat (2020) havaitsivat kirjallisuuskatsauksissaan, että vanhemman lapsuusajan kaltoinkohtelu-tausta on yhteydessä negatiiviseen vanhemmuuskäyttäytymiseen suorien yhteyksien lisäksi välillisesti useiden eri tekijöiden kautta. Myös aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa nostetaan esille vanhemman mielenterveyden rooli, ja erityisesti äidin masennuksen on havaittu selittävän haitallisten lapsuudenkokemusten ja vanhemmuuden laadun välistä yhteyttä (Lotto ym., 2023). Suorien ja epäsuorien yhteyksien lisäksi katsaukseen sisältyi myös tutkimuksia, joissa yhteyttä haitallisten lapsuudenkokemusten ja tarkastellun vanhemmuuden laadun osa-alueen välillä ei havaittu lainkaan. Pääasiassa synteessin tulokset kuitenkin viittaavat siihen, että silloin kun haitallisilla lapsuudenkokemuksilla on yhteyksiä vanhemmuuden laatuun, ne johtavat useimmiten lapsen kehityksen kannalta haitallisiin lopputuloksiin, mikä on havaittu laajalti myös aiemmissa tutkimuksissa (Zhang ym, 2023).

5.3 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tämän tutkimuksen vahvuuksiin kuuluu systemaattisen kirjallisuuskatsauksen menetelmällisten lainalaisuuksien noudattaminen. Katsausta varten on käyty läpi hieman yli sata tutkimusta, josta karsittiin lopulliseen synteesiin sisältyvät tutkimukset tarkkojen, ennalta asetettujen kriteerien pohjalta. Systemaattisen tiedonhaun vaiheet on myös raportoitu avoimesti, joten tutkimus on replikoitavissa. Kirjallisuushaun hakulausekkeessa on huomioitu lapsuusajan haitallisia kokemuksia ja kaltoinkohtelua kuvaavia käsitteitä eri kirjoitusasuissaan, minkä lisäksi vanhemmuuden osalta hakulausekkeessa tuodaan esille erilaisia vanhemmuuden osa-alueita, joista ollaan kiinnostuneita. Synteesiin sisältyvät tutkimukset ovat vertaisarvioituja ja niiden julkaisukanava on Julkaisufoorumi-luokitukseltaan vähintään tasolla 1, mikä osaltaan tukee niiden luotettavuutta. Tutkimukset ovat myös julkaistu viimeisen kymmenen vuoden sisällä, ja huomattava osa aivan viime vuosien aikana, joten tutkimustulokset kuvaavat ajankohtaisesti vallitsevaa käsitystä tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä. Toisaalta tutkimustiedon tuoreus asettaa myös haasteensa tutkimusten laadun ja luotettavuuden arviointiin siitä näkökulmasta, että julkaisuihin ei ole toistaiseksi juurikaan viitattu muissa tieteellisissä julkaisuissa.

Tutkimuksen vahvuuksiin kuuluu myös se, että synteesiin sisältyneet tutkimukset vastaavat tutkimuskysymykseen ja tarkastelevat ilmiötä monesta eri näkökulmasta, minkä avulla aiheesta saatiin rakennettua kattava yleiskuva. Katsaukseen sisältyneiden tutkimusten pohjalta rakentuu

myös suhteellisen monipuolinen otos erilaisia vanhempia eri kulttuureista, rooleista ja elämäntilanteista.

Systemaattisen haun toteutuksessa esiintyy kuitenkin myös rajoituksia, jotka ovat voineet vaikuttaa tämän tutkimuksen tuloksiin ja johtopäätöksiin. Tarkasteltavaan ilmiöön liittyy useita erilaisia termejä ja niiden synonyymejä, minkä vuoksi hakulausekkeen ja siten myös synteessin ulkopuolelle on voinut jäädä ilmiötä kuvaavia käsitteitä ja tutkimuksia.

Myös kirjallisuuskatsaukseen sisältyneisiin tutkimuksiin liittyy rajoituksia, jotka on syytä huomioida tutkimusten tuloksia syntetisoidessa. Useissa tutkimuksissa ilmiötä tarkasteltiin itsearviointimenetelmien avulla, mihin sisältyy useita menetelmällisiä haasteita. Kuten Clemens ja kollegat (2020) sekä Cao ja kollegat (2021) tuovat esille, retrospektiivinen lapsuudentapahtumien muistelu voi johtaa ilmiön ali- tai ylitraportointiin esimerkiksi virheellisen muistikuvan, kieltämisen, häpeän, väärinymmärrysten tai vallitsevan mielentilan vuoksi. Myös sosiaalisesti suotavaan vastaukseen pyrkiminen voi vaikuttaa haitallisten kokemusten raportointiin. Näiden tekijöiden vuoksi myös tämän katsauksen tulosten tulkinnan ja johtopäätösten kanssa tulee olla varovainen.

Katsaukseen valikoituneista artikkeleista valtaosa oli tehty Yhdysvalloissa, mutta mukaan sisältyi myös esimerkiksi Kiinassa, Saksassa ja Turkissa tehtyjä tutkimuksia, minkä vuoksi on tärkeää huomioida kulttuurin vaikutukset ilmiöön ja sen raportointiin. Ilmiön tarkastelu maantieteellisesti ja kulttuurisesti erilaisilla alueilla nosti esille haitallisten lapsuudenkokemusten ja vanhemmuuskäytänteiden kulttuurisidonnaisuuden, mikä oli sekä yksi tämän tutkimuksen rajoituksista että vahvuuksista. Maiden välillä on eroja muun muassa siinä, onko lapsen kuritus laillista tai normatiivisella tasolla hyväksyttyä. Esimerkiksi Cao ja kollegat (2021) toivat esille tätä näkökulmaa artikkelissaan viitaten aiempiin tutkimustuloksiin siitä, että Kiinassa lapsen fyysisen kaltoinkohtelun prevalenssi on huomattavasti korkeampi verrattuna arvioon kansainvälisestä esiintyvyydestä, ja että kiinalaiset vanhemmat pitävät ankaraa kurinpitoa ja fyysistä kuritusta paitsi hyväksyttävänä kasvatustapana, myös rakkauden osoituksena erityisesti isän puolelta (Qiao & Xie, 2017; Ji & Finkelhor, 2015; Stoltenborgh et al., 2013). Ero suhtautumistavassa on siis huomattava esimerkiksi länsimaihin verrattuna, ja se ilmentää hyvin sitä, kuinka eri kulttuureissa vanhemmuus ja lapsuudenkokemusten haitallisuus nähdään eri tavoin. Sen vuoksi tuloksista ei voida tehdä laaja-alaisia yleistyksiä, vaan ilmiötä tulee tarkastella kulttuurinen konteksti huomioiden. Koska suurin osa tutkimuksista oli tehty Yhdysvalloissa, niiden

osalta tutkimustulosten vertailu ja yhdistely on kuitenkin mahdollista ja mielekäästä kyseisen kulttuurisen kontekstin sisällä.

On myös huomattava, että haitalliset lapsuudenkokemukset kattavat hyvin monenlaisia kokemuksia. Haitallisten lapsuudenkokemusten (ACEs) käsitteen alle lukeutuu yhtä lailla muun muassa vanhempien ero sekä lapsen kohdistuvan väkivallan eri muodot, joten paitsi alakategorioiden välille, myös niiden sisälle mahtuu laaja kirjo erilaisia tapahtumia. Tutkimusten välillä esiintyikin vaihtelua siinä, mitkä haitalliset kokemukset on otettu huomioon, ja mitä mittareita ilmiön tarkasteluun on käytetty. Valtaosassa tutkimuksista haitallisten lapsuudenkokemusten tarkasteluun oli hyödynnetty Adverse Childhood Experiences Questionnaire –kyselylomaketta, mutta joukkoon mahtui myös suppeammalla otannalla erilaisia haitallisten kokemusten muotoja huomioivia mittareita. Esimerkiksi Shen & Wu (2024) käsitelivät tutkimuksessaan vain neljää haitallisen kokemuksen muotoa, jotka sisälsivät muun muassa vanhempien eron ja vakavan väkivallan todistamisen kokemukset, mutta ei lainkaan esimerkiksi lapsen kohdistuvan kaltoinkohtelun eri muotoja. Sen lisäksi myös kokemusten alatyyppeiden sisällä voi esiintyä huomattavaa vaihtelua kaltoinkohtelun keston ja vakavuusasteen suhteen. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa yksittäiset kokemukset asetetaan kuitenkin useimmiten kokoavien kategorioiden alle, jolloin niiden sävyerot hälventyvät. Etenkin kokemusten määrää ja kumulatiivisuutta mitattaessa olisi tärkeää huomioida, että yksilö voi kokea lapsuudessaan yksittäisen hyvin vakavan haitallisen kokemuksen tai useita lievempiasteisia haitallisia kokemuksia, jolloin kokemusten määrä ei välttämättä kerro koko totuutta siitä, kuinka vakavia ja pitkäkestoisia seurauksia niillä voi olla lapsen myöhempään elämään.

Useimmat katsaukseen sisältyneistä tutkimuksista olivat poikittaistutkimuksia, jotka tarkastelivat yhteyksiä haitallisten lapsuudenkokemusten ja myöhemmän vanhemmuuden välillä yksittäisellä mittauskerralla, minkä vuoksi katsauksen pohjalta ei voida tehdä johtopäätöksiä ilmiöön liittyvistä pitkäaikaisista kehityskuluista. Sen lisäksi on huomattava, että vanhemmuuteen vaikuttavia tekijöitä on lukuisia, ja haitalliset lapsuudenkokemukset ovat vain yksi mahdollinen osa-alue tässä monimutkaisessa kokonaisuudessa. Tässä katsauksessa muiden tekijöiden, kuten esimerkiksi sosioekonomisen aseman, ympäristötekijöiden ja lapsen liittyvien piirteiden vaikutuksia ei juurikaan nostettu esille. Näiden rajoitusten vuoksi tuloksista ei voida vetää suoraa syy-seuraussuhteita haitallisten lapsuuskokemusten ja vanhemmuuden laadun välille.

5.4 Jatkotutkimusehdotukset

Kuten edellä tuotiin ilmi, suurimmassa osassa katsaukseen sisältyneistä tutkimuksista käytettiin poikkileikkausasetelmaa. Koska tutkittu ilmiö ulottuu lapsuudesta vanhemmuuteen saakka käsitellen useita vuosikymmeniä yksilön elämästä, seurantaan perustuvat pitkittäistutkimukset voisivat antaa arvokasta tietoa ilmiöstä ja sen kehittymisestä ajan myötä. Tällöin myös retrospektiivisen tarkastelun tarve olisi vähäisempää, mikä pienentäisi siitä aiheutuvan harhan todennäköisyyttä.

Katsaukseen haluttiin sisällyttää tutkimustietoa sekä äitien että isien kokemuksista, mutta valtaosa synteisiin sisältyneistä tutkimuksista tarkasteli ainoastaan äitiyttä, ja isänpuoleisista yhteyksistä saatiin vain hyvin vähän tietoa. Tämä vaikutti kuitenkin kuvaavan olemassa olevan tutkimustiedon luonnetta – myös Siverns & Morgan (2019) toivat esille kirjallisuuskatsauksessaan, että isät olivat aliedustettu ryhmä aihetta tarkastelevissa tutkimuksissa. Tulevaisuudessa olisi hyödyllistä tutkia ilmiötä juuri isien näkökulmasta tutkimustiedon vähäisyyden lisäksi myös siksi, että olemassa olevat tutkimustulokset antavat viitteitä siitä, että lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset voivat näkyä eri sukupuolilla ja erilaisissa vanhemmuuden rooleissa eri tavoin.

5.5 Johtopäätökset

Kirjallisuuskatsauksen pohjalta voidaan todeta, että haitallisilla lapsuudenaikaisilla kokemuksilla on yhteyksiä useisiin vanhemmuuden laatua kuvaaviin osa-alueisiin. On kuitenkin tärkeää huomioda, että haitalliset lapsuudenkokemukset kuvaavat vain yhtä haavoittuvuustekijää muiden joukossa, eikä niiden kohtaaminen määritä yksilöiden tulevan vanhemmuuden laatua deterministisesti. Haitallisia lapsuudenkokemuksia kohdanneilla vanhemmilla vaikuttaa kuitenkin olevan kohonnut riski haitallisten vanhemmuusstrategioiden omaksumiselle.

Nykyisen tutkimustiedon valossa kliinisessä työssä olisi tärkeää tavoittaa erityisesti ne henkilöt, jotka ovat kokeneet lapsuudessaan useita haitallisia kokemuksia, ja joilla on siten useita riskitekijöitä haitallisten vanhemmuusstrategioiden omaksumiselle. Haitallisten lapsuudenkokemusten kielteisten vaikutusten ehkäisyn näkökulmasta vanhempien mielenterveyteen panostaminen on ensiarvoisen tärkeää paitsi vanhempien hyvinvoinnin edistämiseksi, myös heidän las-

tensa kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. Haitallisten lapsuudenkokemusten merkityksen tunnistaminen on tärkeää, jotta vanhemmuutta voidaan tukea oikea-aikaisesti ja tehokkaasti, ja pyrkiä siten katkaisemaan haitallisten lapsuudenkokemusten ylisukupolvinen kierre.

Lähteet

- American Psychological Association. (2023). APA Dictionary of Psychology. Haettu 29.8.2024 osoitteesta <https://dictionary.apa.org/parenting>
- Anderson, A. S., Siciliano, R. E., Henry, L. M., Watson, K. H., Gruhn, M. A., Kuhn, T. M., ... & Compas, B. E. (2022). Adverse childhood experiences, parenting, and socioeconomic status: Associations with internalizing and externalizing symptoms in adolescence. *Child Abuse & Neglect*, 125, 105493. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105493>
- Armistead, L., Forehand, R., Brody, G., & Maguen, S. (2002). Parenting and child psychosocial adjustment in single-parent African American families: Is community context important?. *Behavior Therapy*, 33(3), 361-375. [https://doi.org/10.1016/s0005-7894\(02\)80033-8](https://doi.org/10.1016/s0005-7894(02)80033-8)
- Arnold, R., Ahmed, F., Clarke, A., Quinn, N., Beenstock, J., & Holland, P. (2023). The relationship between parental adverse childhood experiences and the health, well-being and development outcomes of their children: a systematic review. *Public Health*, 219, 146-153. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2023.03.025>
- Asmussen, K., Fischer, F., Drayton, E., & McBride, T. (2020). Adverse childhood experiences: What we know, what we don't know, and what should happen next. *Early intervention foundation*, 92.
- Baumrind, D. (1991) The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95. Available from: <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
- Bartlett, J. D., Kotake, C., Fauth, R., & Easterbrooks, M. A. (2017). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Do maltreatment type, perpetrator, and substantiation status matter?. *Child abuse & neglect*, 63, 84-94. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.021>
- Berthold, O., Fegert, J. M., Brähler, E., Jud, A., & Clemens, V. (2024). Abusive head trauma: The body of the iceberg—A population-based survey on prevalence and perpetrators. *Child Abuse & Neglect*, 149, 106660. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106660>
- Buchanan, G. J., Tate, A. D., Barnes, A., Trofholz, A. C., & Berge, J. M. (2023). Potential Points of Intervention to Minimize the Impact of Parents' Adverse Childhood Experiences on Child Mental Health. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 44(1), e24-e31. <https://doi.org/10.1097/dbp.0000000000001140>
- Cao, R., Li, H., & Zhang, H. (2022). Intergenerational transmission of violence among substance-abusing Chinese parents: roles of detachment and social support. *Journal of interpersonal violence*, 37(19-20), NP18713-NP18737. <https://doi.org/10.1177/08862605211037419>

- Chen, E., Brody, G. H., & Miller, G. E. (2017). Childhood close family relationships and health. *American Psychologist*, 72(6), 555. <https://doi.org/10.1037/amp0000067>
- Choi, E. J., & Park, S. J. (2024). Concept analysis of parenting behaviors of fathers with early childhood. *Journal of Men's Health*, 20(8), 136-146. <https://doi.org/10.22514/jomh.2024.140>
- Clemens, V., Berthold, O., Witt, A., Brähler, E., Plener, P. L., & Fegert, J. M. (2020). Childhood adversities and later attitudes towards harmful parenting behaviour including shaking in a German population-based sample. *Child abuse review*, 29(3), 269-281. <https://doi.org/10.1002/car.2623>
- Coe, J. L., Huffhines, L., Contente, C. A., Seifer, R., & Parade, S. H. (2020). Intergenerational effects of maternal childhood experiences on maternal parenting and infant developmental progress. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 41(8), 619-627. <https://doi.org/10.1097/dbp.0000000000000835>
- Condon, E. M., Tobon, A. L., Holland, M. L., Slade, A., Mayes, L., & Sadler, L. S. (2022). Examining mothers' childhood maltreatment history, parental reflective functioning, and the long-term effects of the minding the baby® home visiting intervention. *Child maltreatment*, 27(3), 378-388. <https://doi.org/10.1177/1077559521999097>
- Felitti, V. J. (2002). The relation between adverse childhood experiences and adult health: Turning gold into lead. *The Permanente Journal*, 6(1), 44-47. <https://doi.org/10.13109/zptm.2002.48.4.359>
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258. [https://doi.org/10.1016/s0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/s0749-3797(98)00017-8)
- Fink, G., Pfaff, D. W., & Levine, J. (Eds.). (2012). *Handbook of neuroendocrinology*. Academic press.
- Goodrum, N. M., Felix, R., Self-Brown, S., De Veause-Brown, N., & Armistead, L. P. (2019). Violence victimization and parenting among Black South African mothers. *Journal of family violence*, 34, 127-137. <https://doi.org/10.1007/s10896-018-0022-0>
- Greene, C. A., Haisley, L., Wallace, C., & Ford, J. D. (2020). Intergenerational effects of childhood maltreatment: A systematic review of the parenting practices of adult survivors of childhood abuse, neglect, and violence. *Clinical psychology review*, 80, 101891. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101891>
- Hails, K. A., Petts, R. A., Hostutler, C. A., Simoni, M., Greene, R., Snider, T. C., & Riley, A. R. (2022). COVID-19 distress, negative parenting, and child behavioral problems: The

- moderating role of parent adverse childhood experiences. *Child Abuse & Neglect*, 130, 105450. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105450>
- Ji, K., & Finkelhor, D. (2015). A meta-analysis of child physical abuse prevalence in China. *Child abuse & neglect*, 43, 61-72. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.11.011>
- Jiang, Z., Xu, H., Wang, S., Gao, X., Li, S., Zhang, S., ... & Wan, Y. (2022). Parent-child relationship quality, childhood maltreatment, and psychological symptoms in Chinese adolescent. *Journal of interpersonal violence*, 37(19-20), NP18130-NP18151. <https://doi.org/10.1177/08862605211035869>
- Kazdin, A. E. (2000). *Encyclopedia of psychology: Vol. 6*. American Psychological Association.
- Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Green, J. G., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Zaslavsky, A. M., ... & Williams, D. R. (2010). Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys. *The British journal of psychiatry*, 197(5), 378-385. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.110.080499>
- Knauer, H. A., Ozer, E. J., Dow, W. H., & Fernald, L. C. (2019). Parenting quality at two developmental periods in early childhood and their association with child development. *Early Childhood Research Quarterly*, 47, 396-404. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.08.009>
- Kochanska, G., Boldt, L. J., & Goffin, K. C. (2019). Early relational experience: A foundation for the unfolding dynamics of parent-child socialization. *Child development perspectives*, 13(1), 41-47. <https://doi.org/10.1111/cdep.12308>
- Kong, J., Lee, H., Slack, K. S., & Lee, E. (2021). The moderating role of three-generation households in the intergenerational transmission of violence. *Child abuse & neglect*, 117, 105117. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105117>
- Kunseler, F. C., Oosterman, M., de Moor, M. H., Verhage, M. L., & Schuengel, C. (2016). Weakened resilience in parenting self-efficacy in pregnant women who were abused in childhood: An experimental test. *PloS one*, 11(2), e0141801. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0141801>
- Lame, G. (2019). Systematic literature reviews: An introduction. In *Proceedings of the design society: international conference on engineering design (Vol. 1, No. 1, pp. 1633-1642)*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/dsi.2019.169>
- Lin, X., Li, L., Chi, P., Wang, Z., Heath, M. A., Du, H., & Fang, X. (2016). Child maltreatment and interpersonal relationship among Chinese children with oppositional defiant disorder. *Child Abuse & Neglect*, 51, 192-202. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.10.013>
- Lotto, C. R., Altafim, E. R. P., & Linhares, M. B. M. (2023). Maternal History of Childhood Adversities and Later Negative Parenting: A Systematic Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 662-683. <https://doi.org/10.1177/15248380211036076>

- Luo, S., Chen, D., Li, C., Lin, L., Chen, W., Ren, Y., Zhang, Y., Xing, F., & Guo, V. Y. (2023). Maternal adverse childhood experiences and behavioral problems in preschool offspring: the mediation role of parenting styles. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 17*(1). <https://doi.org/10.1186/s13034-023-00646-3>
- Madigan, S., Cyr, C., Eirich, R., Fearon, R. P., Ly, A., Rash, C., ... & Alink, L. R. (2019). Testing the cycle of maltreatment hypothesis: Meta-analytic evidence of the intergenerational transmission of child maltreatment. *Development and psychopathology, 31*(1), 23-51. <https://doi.org/10.1017/s0954579418001700>
- Madigan, S., Deneault, A. A., Racine, N., Park, J., Thiemann, R., Zhu, J., ... & Neville, R. D. (2023). Adverse childhood experiences: a meta-analysis of prevalence and moderators among half a million adults in 206 studies. *World psychiatry, 22*(3), 463–471. <https://doi.org/10.1002/wps.21122>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (12.4.2019). Vanhemmuus ja kasvatus. Verkkosivu. Haettu 29.8.2024 osoitteesta <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/>
- Marungruang, P., Wongwanich, S., & Tangdhanakanond, K. (2014). Development and preliminary psychometric properties of a parenting quality scale. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116*, 1696-1703. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.458>
- Michl-Petzing, L. C., Handley, E. D., Sturge-Apple, M., Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2019). Re-examining the “cycle of abuse”: Parenting determinants among previously maltreated, low-income mothers. *Journal of family psychology, 33*(6). <https://doi.org/10.1037/fam0000534>
- Monimuotoiset perheet. (Julkaisuaika tuntematon) *Sanasto*. Haettu 30.10.2024 Osoitteesta <https://www.monimuotoisetperheet.fi/ammattilaisille/sanasto/>
- Morse, M., Stropolis, M., & Srivastav, A. (2018). The adverse childhood experiences study: Lessons learned and future directions. *SCChildren.org*.
- Pearson, J., Muller, C., & Frisco, M. L. (2006). Parental involvement, family structure, and adolescent sexual decision making. *Sociological Perspectives, 49*(1), 67-90. <https://doi.org/10.1525/sop.2006.49.1.67>
- Prevatt, F. F. (2003). The contribution of parenting practices in a risk and resiliency model of children's adjustment. *British Journal of Developmental Psychology, 21*(4), 469-480. <https://doi.org/10.1348/026151003322535174>
- Qiao, D. P., & Xie, Q. W. (2017). Public perceptions of child physical abuse in Beijing. *Child & Family Social Work, 22*(1), 213-225. <https://doi.org/10.1111/cfs.12221>
- Rezai Niaraki, F., & Rahimi, H. (2013). The impact of authoritative, permissive and authoritarian behavior of parents on self-concept, psychological health and life quality. *European online journal of natural and social sciences, 2*(1), pp-78.

- Robertson, J., & Robertson, J. (1977). The psychological parent. *Adoption & Fostering*, 87(1), 19-22. <https://doi.org/10.1177/030857597708700106>
- Rowell, T., & Neal-Barnett, A. (2021). A Systematic Review of the Effect of Parental Adverse Childhood Experiences on Parenting and Child Psychopathology. *Journal of child & adolescent trauma*, 15(1), 167–180. <https://doi.org/10.1007/s40653-021-00400-x>
- Rubin, K. H., & Chung, O. B. (2013). Parenting beliefs, behaviors, and parent-child relations: A cross-cultural perspective. Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203942901>
- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto.
- Savage, L. É., Tarabulsy, G. M., Pearson, J., Collin-Vézina, D., & Gagné, L. M. (2019). Maternal history of childhood maltreatment and later parenting behavior: A meta-analysis. *Development and psychopathology*, 31(1), 9-21. <https://doi.org/10.1017/s0954579418001542>
- Shen, A. C. T., & Wu, B. C. Y. (2024). From adverse childhood experiences to harsh parenting: Psychological symptoms as a mediator. *Child Abuse & Neglect*, 149, 106672. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106672>
- Shin, S. H., Tomlinson, C. A., Nelson-Hence, D., & Ksinan Jiskrova, G. (2023). Understanding the intergenerational cycle of trauma and violence: Maternal adverse childhood experiences and parent-to-child aggression risk. *Journal of interpersonal violence*, 38(5-6), 4998-5018. <https://doi.org/10.1177/08862605221120884>
- Siverns, K., & Morgan, G. (2019). Parenting in the context of historical childhood trauma: An interpretive meta-synthesis. *Child Abuse & Neglect*, 98, 104186. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104186>
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Van Ijzendoorn, M. H., & Alink, L. R. (2013). Cultural–geographical differences in the occurrence of child physical abuse? A meta-analysis of global prevalence. *International Journal of Psychology*, 48(2), 81-94. <https://doi.org/10.1080/00207594.2012.697165>
- Subasi, D. O., Sümengen, A. A., Ekim, A., & Ocakci, A. F. (2022). The relationship between Turkish mothers' childhood trauma experiences and parenting styles. *Child Abuse Review*, 31(4). <https://doi.org/10.1002/car.2747>
- Teti, D. M., & Candelaria, M. A. (2002). Parenting competence. *Handbook of parenting*, 4, 149-180.
- Vanhemmuuslaki 775/2022. Annettu Helsingissä 26.8.2022.
- Wattanatchariya, K., Narkpongphun, A., & Kawilapat, S. (2024). The relationship between parental adverse childhood experiences and parenting behaviors. *Acta Psychologica*, 243, 104166. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104166>

- Yoon, Y., Cederbaum, J. A., Mennen, F. E., Traube, D. E., Chou, C. P., & Lee, J. O. (2019). Linkage between Teen Mother's Childhood Adversity and Externalizing Behaviors in Their Children at Age 11: Three Aspects of Parenting. *Child abuse & neglect*, 88, 326. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.12.005>
- Yu, Y., Cui, T., Barnhart, W. R., Liu, Y., Wang, Q., & He, J. (2024). Exploring Retrospective Parenting Styles and Parent-Child Relationship Quality as Correlates of Chinese Adults' Current Psychological Distress: Influence of Family-of-Origin?. *Journal of Child and Family Studies*, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s10826-024-02859-2>
- Zhang, L., Mersky, J. P., Gruber, A. M. H., & Kim, J.-Y. (2023). Intergenerational Transmission of Parental Adverse Childhood Experiences and Children's Outcomes: A Scoping Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(5), 3251-3264. <https://doi.org/10.1177/15248380221126186>
- Zvara, B. J., Meltzer-Brody, S., Mills-Koonce, W. R., Cox, M., Zvara, B. J., & Feagans, V. (2016). Maternal childhood sexual trauma and early parenting: Prenatal and postnatal associations. *Infant and child development*, 26(3). <https://doi.org/10.1002/icd.1991>

Liite 1 – Lista kirjallisuuskatsaukseen sisältyvistä tutkimusartikkeleista

- Berthold, O., Fegert, J. M., Brähler, E., Jud, A., & Clemens, V. (2024). Abusive head trauma: The body of the iceberg-A population-based survey on prevalence and perpetrators. *Child Abuse & Neglect*, *149*, 106660. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106660>
- Buchanan, G. J. R., Tate, A. D., Barnes, A., Trofholz, A. C., & Berge, J. M. (2023). Potential Points of Intervention to Minimize the Impact of Parents' Adverse Childhood Experiences on Child Mental Health. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, *44*(1), e24–e31. <https://doi.org/10.1097/dbp.0000000000001140>
- Cao, R., Li, H., & Zhang, H. (2022). Intergenerational transmission of violence among substance-abusing Chinese parents: roles of detachment and social support. *Journal of interpersonal violence*, *37*(19-20), NP18713-NP18737. <https://doi.org/10.1177/08862605211037419>
- Clemens, V., Berthold, O., Witt, A., Brähler, E., Plener, P. L., & Fegert, J. M. (2020). Childhood adversities and later attitudes towards harmful parenting behaviour including shaking in a German population-based sample. *Child Abuse Review*, *29*(3), 269–281. <https://doi.org/10.1002/car.2623>
- Coe, J. L., Huffhines, L., Contente, C. A., Seifer, R., & Parade, S. H. (2020). Intergenerational effects of maternal childhood experiences on maternal parenting and infant developmental progress. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, *41*(8), 619-627. <https://doi.org/10.1097/dbp.0000000000000835>
- Condon, E. M., Tobon, A. L., Holland, M. L., Slade, A., Mayes, L., & Sadler, L. S. (2022). Examining mothers' childhood maltreatment history, parental reflective functioning, and the long-term effects of the minding the baby® home visiting intervention. *Child maltreatment*, *27*(3), 378-388. <https://doi.org/10.1177/1077559521999097>
- Goodrum, N. M., Felix, R., Self-Brown, S., De Veause-Brown, N., & Armistead, L. P. (2019). Violence victimization and parenting among Black South African mothers. *Journal of family violence*, *34*, 127-137. <https://doi.org/10.1007/s10896-018-0022-0>
- Hails, K. A., Petts, R. A., Hostutler, C. A., Simoni, M., Greene, R., Snider, T. C., & Riley, A. R. (2022). COVID-19 distress, negative parenting, and child behavioral problems: The moderating role of parent adverse childhood experiences. *Child Abuse & Neglect*, *130*, 105450. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105450>
- Kong, J., Lee, H., Slack, K. S., & Lee, E. (2021). The moderating role of three-generation households in the intergenerational transmission of violence. *Child Abuse & Neglect*, *117*, 105117. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105117>

- Kunseler, F. C., Oosterman, M., De Moor, M. H. M., Verhage, M. L., & Schuengel, C. (2016). Weakened Resilience in Parenting Self-Efficacy in Pregnant Women Who Were Abused in Childhood: An Experimental Test. *PLoS one*, *11*(2), e0141801. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0141801>
- Luo, S., Chen, D., Li, C., Lin, L., Chen, W., Ren, Y., Zhang, Y., Xing, F., & Guo, V. Y. (2023). Maternal adverse childhood experiences and behavioral problems in preschool offspring: the mediation role of parenting styles. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, *17*(1), 95. <https://doi.org/10.1186/S13034-023-00646-3>
- Michl-Petzing, L. C., Handley, E. D., Sturge-Apple, M., Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2019). Re-examining the “cycle of abuse”: Parenting determinants among previously maltreated, low-income mothers. *Journal of family psychology*, *33*(6), 742. <https://doi.org/10.1037/fam0000534>
- Shen, A. C. T., & Wu, B. C. Y. (2024). From adverse childhood experiences to harsh parenting: Psychological symptoms as a mediator. *Child Abuse & Neglect*, *149*, 106672. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106672>
- Shin, S. H., Tomlinson, C. A., Nelson-Hence, D., & Ksinan Jiskrova, G. (2023). Understanding the Intergenerational Cycle of Trauma and Violence: Maternal Adverse Childhood Experiences and Parent-to-Child Aggression Risk. *Journal of Interpersonal Violence*, *38*(5–6), 4998–5018. <https://doi.org/10.1177/08862605221120884>
- Subasi, D. O., Sümengen, A. A., Ekim, A., & Ocakci, A. F. (2022). The relationship between Turkish mothers’ childhood trauma experiences and parenting styles. *Child Abuse Review*, *31*(4), e2747. <https://doi.org/10.1002/car.2747>
- Wattanachariya, K., Narkpongphun, A., & Kawilapat, S. (2024). The relationship between parental adverse childhood experiences and parenting behaviors. *Acta Psychologica*, *243*, 104166. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104166>
- Yoon, Y., Cederbaum, J. A., Mennen, F. E., Traube, D. E., Chou, C. P., & Lee, J. O. (2019). Linkage between teen mother’s childhood adversity and externalizing behaviors in their children at age 11: Three aspects of parenting. *Child abuse & neglect*, *88*, 326-336. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.12.005>
- Zvara, B. J., Meltzer-Brody, S., Mills-Koonce, W. R., Cox, M., & Family Life Project Key Investigators. (2017). Maternal childhood sexual trauma and early parenting: Prenatal and postnatal associations. *Infant and child development*, *26*(3), e1991. <https://doi.org/10.1002/icd.1991>

Liite 2 – Kirjallisuuskatsaukseen sisältyvien tutkimusartikkeleiden perustiedot

Artikkelin nimi	Tekijät	Julkaisussa	Julkaisumaa ja -vuosi	Tutkimusasetelma	Otoskoko	JUFO-luokitus
Abusive head trauma: The body of the iceberg – A population-based survey on prevalence and perpetrators.	Berthold, O., Fegert, J. M., Brähler, E., Jud, A., & Clemens, V.	Child Abuse & Neglect	Saksa, 2024	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	2503	1
Potential Points of Intervention to Minimize the Impact of Parents' Adverse Childhood Experiences on Child Mental Health	Buchanan, G.J.R.; Tate, A.D.; Barnes, A.; Trofholz, A.C.; Berge, J.M.	Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics	Yhdysvallat, 2023	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	1307	1
Intergenerational Transmission of Violence Among Substance-Abusing Chinese Parents: Roles of Detachment and Social Support	Cao, R.; Li, H.; Zhang, H.	Journal of Interpersonal Violence	Kiina, 2022	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	289	2
Childhood Adversities and Later Attitudes towards Harmful Parenting Behaviour including Shaking in a German Population-based Sample.	Clemens, V., Berthold, O., Witt, A., Brähler, E., Plener, P. L., & Fegert, J. M.	Child Abuse Review	Saksa, 2020	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	2531	1
Intergenerational Effects of Maternal Childhood Experiences on Maternal Parenting and Infant Developmental Progress	Coe, J.L.; Huffhines, L.; Contente, C.A.; Seifer, R.; Parade, S.H.	Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics	Yhdysvallat, 2020	Kvantitatiivinen pitkittäistutkimus	295	1
Examining Mothers' Childhood Maltreatment History, Parental Reflective Functioning, and the Long-Term Effects of the Minding the Baby® Home Visiting Intervention	Condon, E.M.; Tobon, A.L.; Holland, M.L.; Slade, A.; Mayes, L.; Sadler, L.S.	Child Maltreatment	Yhdysvallat, 2022	Kvantitatiivinen pitkittäistutkimus	97	1

Violence Victimization and Parenting among Black South African Mothers.	Goodrum, N. M., Felix, R., Self-Brown, S., De Veause-Brown, N., & Armistead, L. P.	Journal of Family Violence	Yhdysvallat, 2019	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	99	1
COVID-19 distress, negative parenting, and child behavioral problems: The moderating role of parent adverse childhood experiences	Hails, K.A.; Petts, R.A.; Hostutler, C.A.; Simoni, M.; Greene, R.; Snider, T.C.; Riley, A.R.	Child Abuse and Neglect	Yhdysvallat, 2022	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	267	1
The moderating role of three-generation households in the intergenerational transmission of violence	Kong, J.; Lee, H.; Slack, K.S.; Lee, E.	Child Abuse and Neglect	Yhdysvallat/ Etelä-Korea, 2021	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	727	1
Weakened Resilience in Parenting Self-Efficacy in Pregnant Women Who Were Abused in Childhood: An Experimental Test.	Kunseler, F. C., Oosterman, M., de Moor, M. H., Verhage, M. L., & Schuengel, C.	PLoS ONE	Alankomaat, 2016	Kokeellinen tutkimus	243	1
Maternal adverse childhood experiences and behavioral problems in preschool offspring: the mediation role of parenting styles.	Luo, S., Chen, D., Li, C., Lin, L., Chen, W., Ren, Y., ... & Guo, V. Y.	Child & Adolescent Psychiatry & Mental Health	Kiina, 2023	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	4243	1
Re-examining the "cycle of abuse": Parenting determinants among previously maltreated, low-income mothers	Michl-Petzing, L.C.; Handley, E.D.; Sturge-Apple, M.; Cicchetti, D.; Toth, S.L.	Journal of Family Psychology	Yhdysvallat, 2019	Kvantitatiivinen pitkittäistutkimus	127	2
From adverse childhood experiences to harsh parenting: Psychological symptoms as a mediator	Shen, A.C.-T.; Wu, B.C.Y.	Child Abuse and Neglect	Taiwan, 2024	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	6195	1

Understanding the Inter-generational Cycle of Trauma and Violence: Maternal Adverse Childhood Experiences and Parent-to-Child Aggression Risk	Shin, S.H.; Tomlinson, C.A.; Nelson-Hence, D.; Ksinan Jiskrova, G.	Journal of Interpersonal Violence	Yhdysvallat, 2023	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	329	2
The relationship between Turkish mothers' childhood trauma experiences and parenting styles.	Subasi, D. O., Sümengen, A. A., Ekim, A., & Ocakci, A. F.	Child Abuse Review	Turkki, 2022	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	355	1
The relationship between parental adverse childhood experiences and parenting behaviors	Wattanachariya, K.; Narkpongphun, A.; Kawilapat, S.	Acta Psychologica	Thaimaa, 2024	Kvantitatiivinen poikittaistutkimus	403	1
Linkage between teen mother's childhood adversity and externalizing behaviors in their children at age 11: Three aspects of parenting	Yoon, Y.; Cederbaum, J.A.; Mennen, F.E.; Traube, D.E.; Chou, C.-P.; Lee, J.O.	Child Abuse and Neglect	Yhdysvallat, 2019	Kvantitatiivinen pitkittäistutkimus	495	1
Maternal Childhood Sexual Trauma and Early Parenting: Prenatal and Postnatal Associations.	Zvara, B. J.; Meltzer-Brody, S.; Mills-Koonce, W. R.; Cox, M.	Infant & Child Development	Yhdysvallat, 2017	Kvantitatiivinen pitkittäistutkimus	204	1